

En fråga för EU – och oss

Ett värdigt bemötande i Sverige gör inte att vi invaderas av fattiga. Men långsiktigt måste EU kräva att Rumänien tar ansvar för *alla* sina medborgare.

Text: Claudette Skilving | | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 4 2014

En gråmulen morgon. En grupp människor är samlade på gårdsplanen framför Ny Gemenskaps herrgård i Västberga. De är kanske ett sextiotal romer med kassar och packning, med lager av kläder eller stora täckjackor. De trängs på trappan och väntar på att dörrarna ska öppnas, efter en natt på Stockholms gator eller i någon skogsdunge.

När dörrarna äntligen öppnas fylls herrgårdens enda stora rum snabbt och duschölistan blir fulltecknad på ett par minuter. Alla hinner inte duscha, men säkert 45 av de 60 som står i kö. Vaktmästarparet från Rumänien organiserar varje dag den stora strömmen av romer, fördelar resurserna så rättvist som det går.

Samtidigt kommer de trogna "svenska" besökarna, som vill delta i verksamhetens gemenskap, äta en billig lunch, sitta, prata eller delta i de cirklar som pågår. Hemlösa, missbrukare eller ensamma med Västberga som en länk ut i samhället.

Romernas andel av besökarna har ständigt ökat, det är ofta 50 eller 60 personer som behöver få sina basbehov tillgodosedda. Mat finns till alla, men duscharna, tvättmaskinerna och toaletterna räcker inte. Ibland knakar det i fogarna mellan olika gruppers behov och ibland kan det bli stökigt och rörigt, även om man slår vakt om ett värdigt bemötande av alla.

Men det finns en gräns när människors stora basbehov tar över och de som vill ha Ny Gemenskap för social samvaro trängs undan. Gränsen är ännu inte nådd, tack vara personal och volontärer samt övriga besökares förståelse. För de flesta vet

vad fattigdom är.

Tiggande romer diskuteras i hela Sverige. De syns på gator och i affärscentra, de sover i dungar och mitt i städerna eller i läger.

Uppskattningsvis finns det väl över 500 romer i Stockholm i vinter. De bor på ett 40–50-tal sovplatser. De större rivs ibland – som i Helenelund i Sollentuna i mars i år.

De är här för att försörja sig på ett sätt som många finner stötande. Den här typen av fattigdom är avskaffad i Sverige sedan länge; det var därför de generella socialförsäkringssystemen byggdes upp under 1900-talet. Vålgörenhet där fattiga skulle överleva på smulor från de rikas bord blev en politisk viktig fråga.

När vi nu konfronteras med Europas fattiga blir vi illa berörda över den öppna ojämlikheten, mötet med dem väcker känslor av förnedring. Att människor ligger på gatorna i ur och skur och räcker fram sin hand och pappersmugg utan stolthet eller värdighet, får oss att bli förvirrade och i vissa fall till och med ilska. Röster har höjts för att förbjuda eller köra bort tiggarna, andra att vi måste göra något, för så här får inte människor ha det.

I Stockholm har romerna inte med sig sina barn, men så är det i andra städer. I svensk praxis har det förekommit att dessa barn har omhändertagits eller hotats med åtgärden av myndigheter. Det gör att familjerna lämnar dem hemma och deras oro är stor för hur barnen har det 200 mil bort.

Vem kan man ställa till svars för att denna fattigdom existerar? Alla är överens om att orsaken till misären finns i romernas hemländer. Romerna i Rumänien har en historia som slavar i 500 år, men det verkar som om de hade det bättre på Ceausescus tid. Nu får barnen ingen riktig skolgång och fortfarande är många romer analfabeter. Medellivslängden är 55 år och trots att de bott i vissa byar och hus i generationer kan de inte vara säkra på att få bo kvar eftersom många saknar besittningsrätt.

I EU finns miljonbelopp avsatta speciellt för att förbättra rumänska romers livssituation, men bara en bråkdel har använts. Orsaken uppges vara EU:s regler att Rumänien ska skjuta till lika stora belopp som man erhåller, vilket man säger sig inte ha möjlighet till. Nu har EU sänkt den så kallade egenavgiften till ett mycket lägre belopp för att kraven inte ska bli ett hinder.

Rumänien erkänner inte problemen som vi uppfattar dem, utan lägger mera skuld på romerna själva. Fördomarna mot romer är utbredda. Socialarbetare, som varit i kontakt med rumänska ambassaden i Sverige för att diskutera tiggande fattiga romer, har mötts av uttalanden som "skicka polisen på dem" eller "skicka hem dem".

I Stockholm har det bildats olika nätverk i syfte att diskutera hur man kan möta de växande behoven som uppstått bland de fattiga EU-medborgarna. De övernattningsplatser som finns räcker inte på långa vägar. Just nu pågår diskussioner om hur man ska klara vintern.

Ett romskt nätverk har bildats av Hans Caldaras, Mats Åberg, som varit ambassadör i Rumänien, Thomas Hammarberg, tidigare Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter. Här ingår också en rad organisationer – bland andra Ny Gemenskap. Frågor som debatterats är den antiziganism som finns i Sverige och EU.

Nätverket arbetar med opinionsbildning för att öka trycket på EU att kräva mer av rumänska staten, enligt principen om romernas situation förbättras i Rumänien minskar behovet av tiggeri på gatorna i olika länder.

Nätverkets andra fokus är hur vi här i Sverige kan bistå med akuta insatser som innebär ett värdigt bemötande.

Ett annat nätverk av kristna församlingar och frivilligorganisationer i Stockholm försöker förbättra för de hemlösa romer som befinner sig här. Nätverket arrangerade bland annat en konferens den 17 november för att öka kunskapen om situationen och föra en dialog med Stockholms ansvariga politiker. Civilsamhället kan bidra med mycket, men det är

ytterst en fråga för myndigheterna.

Det finns också en grupp ideellt arbetande läkare som på sin fritid har mottagning ett par timmar i veckan för att hjälpa fattiga romer. Deras insatser räcker till en bråkdel av de behov de möter.

Det finns en rädsla för att om Sverige hjälper romer med akuta insatser kommer vi att få hit ännu fler fattiga romer. Den rädslan tillbakavisar de som varit i Rumänien och har god kontakt med byarna där. Det är mycket få personer som vill stanna här, de flesta vill hem till sina barn och släktingar. Det handlar om att få förutsättningar att överleva och försörja sig i sitt hemland.

Häri ligger lösningen: att förbättra romernas levnadsförhållanden i Rumänien. Men för att det ska bli verklighet krävs mer aktiva insatser av både Sverige och EU för att påverka Rumänien. Romska barn måste få tillgång till skola och utbildning. Det är vägen till arbete och egen försörjning. Romers bostäder måste tryggas och rustas.

Under tiden måste vi hjälpas åt och möta dessa personer med värdighet. Ingen ska behöva frysa ihjäl eller svälta i vårt land. Men det är viktigt för alla, hjälparbetare och allmänhet att det finns krafter som arbetar för en strukturell och långsiktig lösning, som ger hopp. Annars kommer till slut några kronor i en pappersmugg att kännas som en meningslös gest.

Text: Claudette Skilving,

medlem i SocialPolitiks redaktionskommitté och i styrelsen för Ny Gemenskap Stockholm

Foto: Leif R Jansson / TT

Stockholm 20140313 : Romer med packade väskor i det läger som polisen och kronofogdemyndigheten under torsdagen försöker avhysa från sin boplats i Helenelund, Sollentuna.

Ny Gemenskap är en religiöst och politiskt obunden frivilligorganisation som sedan 1968 bedriver verksamheter för marginaliserade och hemlösa.

Idag finns en öppen verksamhet, stödboendet i Västberga och tre caféer i centrala Stockholm som drivs tillsammans med några kyrkoförsamlingar.

Artikeln är ur [SocialPolitik nr 4 2014](#). [Beställ](#)

Lyssna också på **Konflikt** i SR P1: [Romerna och kampen mot kylan](#)